

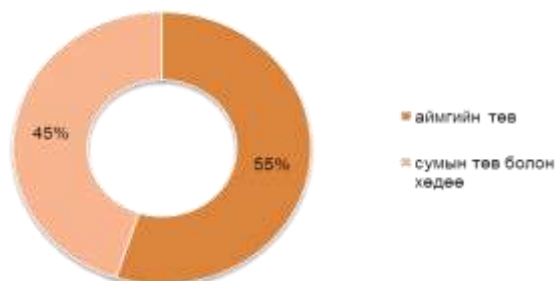
ДОРНОД АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН ДЭРГЭДЭХ
СТАТИСТИКИЙН ХЭЛТЭС

ӨРХИЙН ОРЛОГО, ЗАРЛАГЫН БҮТЭЦ НӨЛӨӨЛЖ
БУЙ ХҮЧИН ЗҮЙЛИЙН СУДАЛГАА
/EIEWS.10 програм/

Чойбалсан хот
2018 он

СУДАЛГААНЫ ҮНДЭСЛЭЛ:

Дорнод аймгийн хэмжээнд 2017 оны жилийн эцсийн байдлаар сумын төв болон хөдөө нийт 10762 /45%/ өрхөд 34155 хүн амьдарч байгаа юм. Иймд сумдад амьдарч байгаа өрхийн орлогын хэмжээг тодорхойлж, орлогод нөлөөлж буй хүчин зүйлсийг судлах

СУДАЛГААНЫ ЗОРИЛГО:

Өрхийн орлогод нөлөөлж буй хүчин зүйлийг тодорхойлох

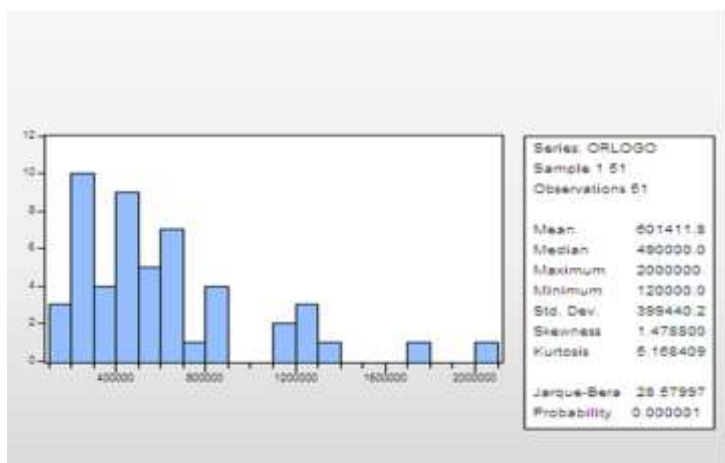
ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Хэрлэн сумаас бусад аймгийн 13 сумын өрх

СУДАЛГААНЫ ХЭСЭГ

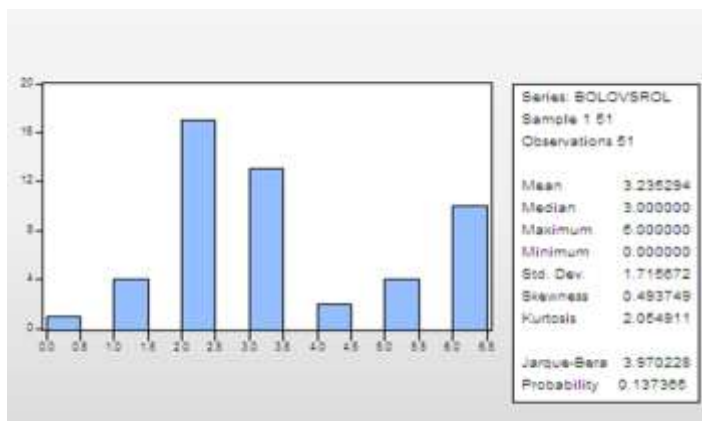
Өрхийн орлогыг, өрхийн тэргүүний хүйс, нас, боловсролын түвшин, ам бүлийн тоо, өрхийн зарлага /хэрэглээ/ тай хамааруулж тооцлоо.

Хүснэгт.1. Өрхийн орлого, үзүүлэлтээр

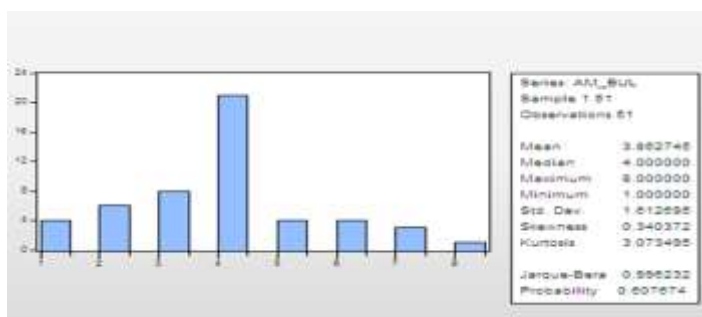
Өрхийн орлогын статистик үзүүлэлтийг харвал хамгийн бага орлоготой өрх нь 120 мянган төгрөг, хамгийн их орлоготой өрх нь 2 сая төгрөг, дундаж орлоготой өрх нь 490 мянган төгрөгний орлоготой байна.

Хүснэгт 2. Өрхийн тэргүүний боловсролын түвшний үзүүлэлт

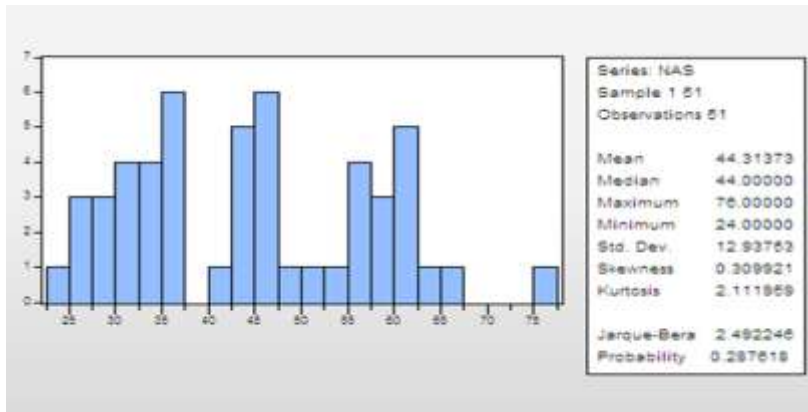
Өрхийн тэргүүний боловсролын түвшинг харвал хамгийн бага боловсролын түвшинтэй өрхийн тэргүүн боловсролгүй байгаа бол, хамгийн өндөр нь дээд, дундаж нь бүрэн дунд боловсролтой байна.

Хүснэгт 3. Өрхийн ам бүлийн тооны үзүүлэлт

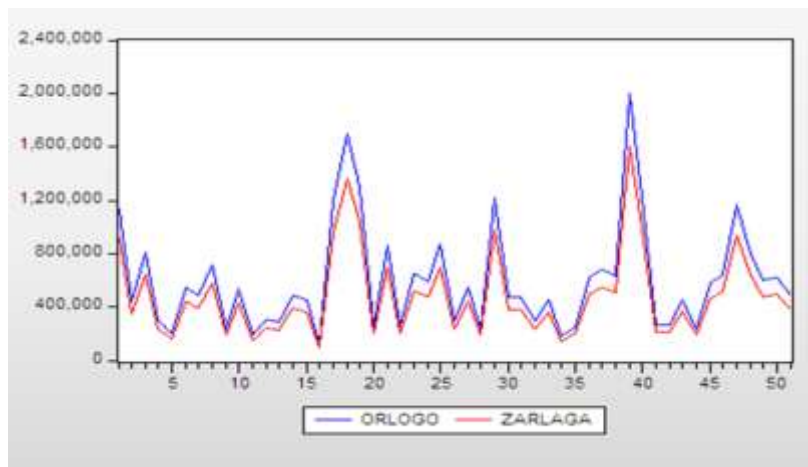
Өрхийн ам бүлээр нь үзүүлэлтийг харвал хамгийн бага нь 1 ам бүлтэй өрх, хамгийн их нь 8 ам бүлтэй өрх байгаа бол дундаж нь 4 ам бүлтэй өрх байна.

Хүснэгт 4. Өрхийн тэргүүлэгчийн насны бүтэц

Өрхийн ам бүлээр нь үзүүлэлтийг харвал хамгийн бага нь 1 ам бүлтэй өрх, хамгийн их нь 8 ам бүлтэй өрх байгаа бол дундаж нь 4 ам бүлтэй өрх байна.

График 1. Өрхийн орлого, зарлага, төгрөгөөр

Хүснэгт 5. Өрхийн орлого, зарлагын статистик үзүүлэлт

Date: 07/02/18 Time: 17:54
Sample: 1 51

	ORLOGO	ZARLAGA
Mean	501411.8	481129.4
Median	490000.0	392000.0
Maximum	2000000.0	1600000.0
Minimum	120000.0	96000.00
Std. Dev.	399440.2	319552.1
Skewness	1.478800	1.478800
Kurtosis	5.168409	5.168409
Jarque-Bera	28.57997	28.57997
Probability	0.000001	0.000001
Sum	30672000	24537600
Sum Sq. Dev.	7.98E+12	5.11E+12
Observations	51	51

Хүснэгт 6. Өрхийн орлого, зарлагын корреляцийн шинжилгээ

Covariance Analysis: Ordinary		
Date: 07/02/18 Time: 17:56		
Sample: 1 51		
Included observations: 51		
Covariance		
Correlation	ORLOGO	ZARLAGA
ORLOGO	1.56E+11 1.000000	
ZARLAGA	1.25E+11 1.000000	1.00E+11 1.000000

Ковариацийн коэффициент 1.25 буюу эерэг хамааралтай. Корреляцийн коэффициент нь 1 байгаа нь өрхийн орлого болон хэрэглээ нь хоорондоо эерэг хамааралтай буюу өрхийн орлого нэмэгдэхийн хэрээр өрхийн хэрэглээ өсч байдаг гэдгийг харуулж байна.

Хүснэгт 7. Өрхийн орлого, өрхийн тэргүүлэгчийн боловсролын түвшний хамаарал

Dependent Variable: ORLOGO				
Method: Least Squares				
Date: 07/02/18 Time: 17:57				
Sample: 1 51				
Included observations: 51				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	303812.5	111648.7	2.721147	0.0090
BOLOVSROL	91985.21	30553.80	3.010598	0.0041
R-squared	0.156099	Mean dependent var		601411.8
Adjusted R-squared	0.138877	S.D. dependent var		399440.2
S.E. of regression	370667.4	Akaike info criterion		28.52242
Sum squared resid	6.73E+12	Schwarz criterion		28.59818
Log likelihood	-725.3218	Hannan-Quinn criter.		28.55137
F-statistic	9.063703	Durbin-Watson stat		1.597431
Prob(F-statistic)	0.004113			

Дэвшүүлж буй таамаглал: Өрхийн тэргүүний боловсрол өндөр байх тусам өрхийн орлого өндөр байна. Тэгшитгэлийг үнэлэхэд: детерминацийн коэффициент 0.156, засварлагдсан детерминацийн коэффициент 0.138 байгаа нь таамаглалыг няцааж байна. Өөрөөр хэлбэл өрхийн тэргүүний боловсрол өрхийн орлоготой хамааралгүй болохыг харуулж байна.

Хүснэгт 8. Өрхийн орлого, өрхийн тэргүүлэгчийн хүйсийн хамаарал

Dependent Variable: ORLOGO
 Method: Least Squares
 Date: 07/02/18 Time: 17:58
 Sample: 1 51
 Included observations: 51

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	849768.2	172275.3	4.932619	0.0000
HUIS	-204293.2	134235.8	-1.521898	0.1345
R-squared	0.045135	Mean dependent var		601411.8
Adjusted R-squared	0.025648	S.D. dependent var		399440.2
S.E. of regression	394284.4	Akaike info criterion		28.64596
Sum squared resid	7.62E+12	Schwarz criterion		28.72172
Log likelihood	-728.4719	Hannan-Quinn criter.		28.67491
F-statistic	2.316173	Durbin-Watson stat		1.448339
Prob(F-statistic)	0.134462			

Дэвшүүлж буй таамаглал: Өрхийн тэргүүний хүйс нь өрхийн орлоготой шууд хамааралтай. Тэгшитгэлийг үнэлэхэд: детерминацийн коэффициент 0.04, засварлагдсан детерминацийн коэффициент 0.02 байгаа нь дээрх таамаглалыг няцааж байна. Өөрөөр хэлбэл өрхийн тэргүүний хүйс нь өрхийн орлоготой хамааралгүй болохыг харуулж байна.

Хүснэгт 9. Өрхийн орлого, өрхийн тэргүүлэгчийн хүйсийн хамаарал

Dependent Variable: ORLOGO
 Method: Least Squares
 Date: 07/02/18 Time: 17:59
 Sample: 1 51
 Included observations: 51

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	471606.8	146528.1	3.218541	0.0023
AM_BUL	33604.34	35056.39	0.958580	0.3425
R-squared	0.018407	Mean dependent var		601411.8
Adjusted R-squared	-0.001625	S.D. dependent var		399440.2
S.E. of regression	399764.6	Akaike info criterion		28.67357
Sum squared resid	7.83E+12	Schwarz criterion		28.74932
Log likelihood	-729.1759	Hannan-Quinn criter.		28.70251
F-statistic	0.918875	Durbin-Watson stat		1.388428
Prob(F-statistic)	0.342477			

Дэвшүүлж буй таамаглал: Өрхийн ам бүлийн тоо их байх тусам өрхийн орлого өндөр байна. Тэгшитгэлийг үнэлэхэд: детерминацийн коэффициент 0.018, засварлагдсан детерминацийн коэффициент -0.001 байгаа нь дээрх таамаглалыг няцааж байна. Өөрөөр хэлбэл өрхийн ам бүлийн тоо бага байх тусам өрхийн орлого өндөр байна гэдгийг баталж байна.

Хүснэгт 10. Өрхийн орлого, өрхийн хэрэглээний хамаарал

Dependent Variable: ORLOGO
Method: Least Squares
Date: 07/02/18 Time: 17:59
Sample: 1 51
Included observations: 51

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	2.61E-10	4.10E-11	6.365867	0.0000
ZARLAGA	1.250000	7.12E-17	1.76E+16	0.0000

R-squared	1.000000	Mean dependent var	601411.8
Adjusted R-squared	1.000000	S.D. dependent var	399440.2
S.E. of regression	1.61E-10	Akaike info criterion	-42.22577
Sum squared resid	1.27E-18	Schwarz criterion	-42.15001
Log likelihood	1078.757	Hannan-Quinn criter.	-42.19682
F-statistic	3.09E+32	Durbin-Watson stat	1.538539
Prob(F-statistic)	0.000000		

Дэвшүүлж буй таамаглал: Өрхийн хэрэглээ өндөр байна гэдэг нь өндөр орлоготой болохыг харуулдаг. Тэгшитгэлийг үнэлэхэд: детерминацийн коэффициент 1, засварлагдсан детерминацийн коэффициент 1 байгаа нь дээрх таамаглалыг ач холбогдолтойгоор хүлээн зөвшөөрч байна. Өөрөөр хэлбэл өрхийн орлого өндөр байх тусам өрхийн хэрэглээ өндөр байна гэдгийг баталж байна.

ДҮГНЭЛТ

Судалгаанд Дорнод аймгийн төвөөс бусад сумдын өрхөөс түүвэрлэн авч сумын төв болон хөдөө амьдарч байгаа өрхийн орлогын хэмжээ ямар хүчин зүйлээс хамаарч их бага хэмжээтэй байгааг судлахыг зорилго. Үүнд өрхийн орлогод нөлөөлөлж болох гол гэж үзсэн хэд хэдэн хүчин зүйлүүд болох өрхийн тэргүүний нас, хүйс, боловсролын түвшин, ам бүлийн тоо, өрхийн зарлага /хэрэглээ/ зэргийг хамааруулж статистикийн шинжилгээний програм болох EVIEWS 10 програмыг ашиглан судалгааны үр дүнг нэгтгэн боловсрууллаа.

Судалгааны үр дүнг харахад Өрхийн орлогын хэмжээнд өрхийн тэргүүлэгчийн хүйс болон боловсролын түвшинг хамааруулж тооцоход хоорондоо ач холбогдолгүй буюу нэг нэгэндээ хамааралгүй хэмээн үнэлэгдсэн. Учир нь сумын төв болон хөдөөд нарийн мэргэжлийн ур чадвар шаардсан өндөр цалинтай ажил байдаггүйтай холбоотой юм. Харин өрхийн орлогын түвшин өрхийн ам бүлийн тоо болон хэрэглээтэй хамааруулж үнэлэхэд ач холбогдол өндөртэй буюу нэг нэгэндээ эерэг хамааралтай гарсан. Өрхийн ам бүлийн тоо цөөн байх тусам өрхийн орлого өндөр байгаа бөгөөд орлого өндөр байхын хэрээр хэрэглээ өндөр байгаа юм.